

Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi (BAİBÜEDF)

Bolu Abant İzzet Baysal University
Journal of Faculty of Education

2025, 25(4), 2241 – 2258. DOI: 10.17240/aibuefd.2025..-1676800

Aile Danışmanlığı Deneyimleri: Bireylerin Bakış Açısından Derinlemesine Bir İnceleme Family Counseling Experiences: An In-Depth Exploration From Individuals' Perspectives

Abdullah Ensar UZUN¹

Geliş Tarihi (Received): 15.04.2025

Kabul Tarihi (Accepted): 31.10.2025

Yayın Tarihi (Published): 15.12.2025

Öz: Bu araştırma bireylerin aile danışmanlığı deneyimlerini incelemek için gerçekleştirilmiştir. Örneklem grubu toplam 12 yetişkin bireyden oluşmaktadır. Bunların 6 tanesi kadın ve 6 tanesi erkektir. Örneklem grubunda yer alan bireylerin yaşları 28 ile 45 arasında değişmektedir. Katılımcıların eğitim düzeyi ortaokul, lise ve üniversite olarak tespit edilmiştir. Araştırma yöntemi için katılımcılardan derinlemesine bilgi toplamak amacı ile nitel araştırma yöntemi olan fenomenolojik desen tercih edilmiştir. Araştırma için etik kurul onayı ve gerekli izinler araştırmacı tarafından alınmıştır. Gerekli izinler alındıktan sonra veri toplama sürecine geçilmiştir. Katılımcılarla yüz yüze görüşmelerde araştırmacılar tarafından hazırlanan yarı yapılandırılmış görüşme formları kullanılmıştır. Her katılımcı ile bir kere görüşme yapılmıştır. Görüşmeler 13 (en düşük) ile 36 (en yüksek) dakika arasında sürmüştür. Görüşme süreleri ortalama 25 dakika sürmüştür. Araştırmanın verileri içerik analizi yöntemi ile analiz edilmiştir. Bulgular farklı kategorilerde gruplandırılmıştır. Bunlar aile danışmanlığı tanımı kategorisi, aile danışmanının beklentileri karşılama durumu kategorisi, aile danışmanının kişilik özellikleri kategorisi, aile danışmanı yardımı ile çözülen sorunlar kategorisi olarak tespit edilmiştir. Elde edilen tüm bulgular araştırmacı tarafından sonuç bölümünde değerlendirilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Aile, Aile danışmanlığı, Aile danışmanlığı deneyimleri

&

Abstract: This research was conducted to examine individuals' experiences of family counseling. The sample group consisted of a total of 12 adults. 6 of them were female and 6 were male. The ages of the individuals in the sample group ranged between 28 and 45. The education level of the participants was determined as middle school, high school and university. The phenomenological design, which is a qualitative research method, was preferred for the research method in order to collect in-depth information from the participants. The researcher obtained the approval of the ethics committee and the necessary permissions. After the necessary permissions were obtained, the data collection process was started. Data were collected by face-to-face interviews with the participants through semi-structured interview forms prepared by the researcher. The data of the research were analyzed with the content analysis method. The findings were grouped in different categories. These were determined as the category of family counseling definition, the category of the family counselor meeting expectations, the category of the family counselor's personality traits, and the category of problems solved with the help of the family counselor. All the findings obtained were evaluated by the researcher in the conclusion section.

Keywords: Family, Family counseling, Family counseling experiences

Atıf/Cite as: Uzun, A.E. (2025). Aile danışmanlığı deneyimleri: Bireylerin bakış açısından derinlemesine bir inceleme. *Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 25(4), 2241-2258, DOI: 10.17240/aibuefd.2025..-1676800

İntihal-Plagiarism/Etik-Ethic: Bu makale, en az iki hakem tarafından incelenmiş ve intihal içermediği, araştırma ve yayın etiğine uyulduğu teyit edilmiştir. / This article has been reviewed by at least two referees and it has been confirmed that it is plagiarism-free and complies with research and publication ethics. <https://dergipark.org.tr/pub/aibuelt>

Copyright © Published by Bolu Abant İzzet Baysal University– Bolu

¹ Sorumlu Yazar: Dr. Abdullah Ensar UZUN, Millî Eğitim Bakanlığı, aensaruzun@gmail.com, ORCID: 0000-0001-7809-4789

1. GİRİŞ

Aile, bireylerin sosyal, duygusal ve ekonomik ihtiyaçlarını karşılamayı amaçlayan sosyal birim olarak tanımlanmaktadır (Kasapoğlu ve Karkıner, 2011). Geleneksel olarak biyolojik bağlar ya da evlilik temelinde şekillenen aile yapıları günümüzde sosyal, yasal ve kültürel bağlamlardaki farklılıklar doğrultusunda daha geniş bir kapsamda ele alınmaktadır (Harris, 2021; Smith, 2023). Aile aynı zamanda bireylerin sosyalleşme sürecini gerçekleştirdiği temel kurumdur ve bu süreç içerisinde bireyler toplumun kültürel normlarını, değerlerini ve davranış kalıplarını öğrenir (Bayer, 2013). Bunun yanı sıra aile çocukların fiziksel, duygusal ve ahlaki gelişiminde kritik bir rol üstlenir ve bu bağlamda toplumun sürekliliğini sağlayan önemli bir yapı taşı olarak görülür (Eyce, 2000).

Aile, toplumun temel birimi olarak hem bireylerin fiziksel ve psikolojik ihtiyaçlarını karşılayan hem de sosyal gelişimlerini destekleyen kritik işlevler üstlenir (İsmen, 2004). Koruyucu işleviyle bireylerin barınma, beslenme ve güvenlik gibi temel ihtiyaçlarını giderirken psikolojik işlevi aracılığıyla duygusal destek ve aidiyet duygusu sağlar (Alacahan, 2010). Bunun yanı sıra aile bireyleri toplumsal yaşama hazırlayan bir sosyalizasyon aracı olarak toplumsal değer ve normları aktarır ve böylece kültürel sürekliliğin sağlanmasına katkıda bulunur (Atak, 2017; Giddens, 1992; Davis, 2024).

Parsons (1951), ailenin hem bireysel hem de toplumsal düzeyde istikrar sağlayarak toplumsal düzenin korunmasında kritik bir rol oynadığını belirtmiştir. Ona göre aile, toplumsal sistemin temel alt birimlerinden biridir ve bu birim bireylerin sosyalizasyon süreçlerini desteklerken toplumsal değerlerin sürekliliğini sağlar. Geertz (1973) ise antropolojik bir perspektifle aileyi kültürel bağlamda ele almış ve farklı kültürlerdeki aile yapılarını karşılaştırarak ailenin işlevlerinin kültürlerarası çeşitlilik gösterdiğini vurgulamıştır. Öte yandan Bowen (1978) tarafından geliştirilen aile sistemleri teorisi, bireylerin psikolojik sağlığı üzerindeki aile etkisine odaklanmıştır. Bu yaklaşıma göre aile içindeki ilişkiler ve dinamikler bireylerin duygusal ve ruhsal dengeleri üzerinde belirleyici bir rol oynar.

Ailenin yapısı ve işlevleri tarih boyunca toplumsal, ekonomik ve kültürel dönüşümler doğrultusunda önemli değişimler geçirmiştir. Geleneksel toplumlarda aile, çoğunlukla geniş aile modeli olarak biçimlenmiştir. Bu yapıda birden fazla kuşak aynı çatı altında bir arada yaşarken tarım gibi ekonomik faaliyetler ortaklaşa yürütülmüş ve aile, bireylerin ihtiyaçlarını karşılamanın yanı sıra üretim ve tüketim süreçlerinin merkezi bir kurumu işlevi görmüştür (Goode, 1963).

Sanayi devrimi, ekonomik üretimin aile merkezli bir yapıdan fabrikalara taşınmasına neden olmuş ve bu durum aile yapılarında köklü değişimlere yol açmıştır (Engels, 1884). Bu süreçte çekirdek aile modeli yaygınlaşmış ve aile bireylerin daha çok duygusal destek ve bakım ihtiyaçlarını karşılayan bir birim haline gelmiştir. Modernleşme ile bireyselleşme artmış ve buna bağlı olarak aile bağları zayıflamış toplumsal yapıda aile dinamikleri farklılaşmıştır (Parsons, 1951).

Günümüzde aile toplumsal normlardaki değişimlere paralel olarak daha çeşitli bir yapıya evrilmiştir. Tek ebeveynli aileler, eşcinsel ebeveynlerin oluşturduğu aileler ve evlilik dışı birliktelikler gibi yeni ilişki türleri giderek yaygınlaşmaktadır (Giddens, 1992). Aynı zamanda aile yapıları küreselleşme, teknolojinin günlük yaşamdaki etkisi ve toplumsal cinsiyet eşitliği hareketleri gibi çağdaş dinamikler tarafından şekillenerek modern topluma uyum sağlamaktadır (Gümüş, 2013; Hardy & Laszloffy, 2021).

Aile, bireylerin temel ihtiyaçlarını karşılayan ve sosyal ilişkilerin şekillendiği önemli bir yapı olmakla birlikte zaman zaman çeşitli sorunlarla karşı karşıya kalabilmektedir (Durğun, 2016). Bu bağlamda aile danışmanlığı hem bireysel düzeyde hem de aile sistemi içerisinde ortaya çıkan güçlüklerin aşılmasına yardımcı olarak ilişkilerin daha sağlıklı ve işlevsel hale gelmesine katkıda bulunmaktadır (Tönbül, 2019; Nichols & Davis, 2024).

Günümüzde yaşanan hızlı sosyoekonomik değişimler iletişim problemleri, aile içi çatışmalar, stres ve bireysel psikolojik zorluklar aile dinamikleri üzerinde önemli baskılar yaratmaktadır (Algan, 2022). Bu tür durumlarda aile bireylerinin profesyonel danışmanlık hizmetlerinden faydalanması yaşanan

sorunların çözümüne destek sağlayarak aile içi uyumu güçlendirebilmektedir (Gottman & Gottman, 2023).

Bowen'in aile sistemleri teorisi, aile bireyleri arasındaki dinamik ilişkileri bütüncül bir perspektifle ele almakta olup bireyin yaşadığı herhangi bir sorunun aile sisteminin genel dengesini etkileyebileceğini öne sürmektedir (Bowen, 1978). Bowen'a göre aileler duygusal sistemlerinin karmaşıklığı ve kuşaklar arası aktarılan ilişki kalıpları nedeniyle danışmanlık yardımına ihtiyaç duyarlar. Özellikle bireylerin benlik farklılaşması düşük olduğunda aile içi ilişkilerde yoğun duygusal tepkisellik ve bağımlılık ortaya çıkabilir; bu da çatışmaları artırır ve bireylerin sağlıklı kararlar almasını zorlaştırır (Kerr & Bowen, 1988). Bu teoriye göre aile danışmanlığı yalnızca bireysel problemlere yönelik müdahalelerle sınırlı kalmamakta aynı zamanda aile içindeki dengeyi yeniden kurmayı ve sağlıklı etkileşim süreçlerini desteklemeyi amaçlamaktadır (Rothbaum vd., 2002).

Danışmanlık süreci bireylerin birbirlerini daha iyi anlamalarına katkı sağlayarak empati gelişimini teşvik eder ve aile içi iletişimi güçlendirir (De Jong & Berg, 2022; Hosain, 2025). Bu doğrultuda Minuchin'in yapısal aile terapisi, sağlıklı bir iletişim ortamının oluşturulabilmesi için aile üyelerinin rollerinin ve sınırlarının açık bir şekilde tanımlanmasının gerekliliğini vurgulamaktadır (Minuchin, 1974; Baroncelli, 2024). Yapısal yaklaşım, aile içindeki hiyerarşiyi ve etkileşim süreçlerini düzenleyerek işlevselliği danışmanlık aracılığı ile artırmayı hedeflemektedir.

1.1. Araştırmanın amacı

Bireylerin aile danışmanlığına ilişkin deneyimlerini incelemek, bu alana dair kapsamlı bilgi edinmeyi ve bireysel süreçleri daha iyi kavramayı sağlamaktadır. Nitel araştırma yöntemleri; kişisel anlatılar, duygular ve düşünceler aracılığıyla danışmanlık sürecinin bireylerce nasıl algılandığını ve yaşandığını ayrıntılı biçimde ortaya koymayı hedefler (Creswell, 2013). Bu yaklaşım, aile danışmanlığının etkinliğini değerlendirmeye ve uygulamaların geliştirilmesine yönelik öneriler sunmaya olanak tanır.

Nitel araştırma yöntemleri, bireylerin sosyoekonomik, kültürel ve psikolojik farklılıklarının aile danışmanlığı süreçlerine olan etkilerini analiz etmek için güçlü bir çerçeve sunmaktadır (Merriam, 2009). Bu yöntem sayesinde aile danışmanlığı deneyimlerini belirleyen bireysel ve bağlamsal faktörler çok boyutlu olarak ele alınabilir ve aile dinamikleri daha geniş bir perspektifle incelemek amaçlanmıştır.

Bu araştırma, bireylerin danışmanlık sürecinden edindikleri kazanımlar ile danışmanlara yönelik değerlendirmelerini ortaya koyarak hem teorik bilgiye katkı sağlamayı hem de uygulamaya yönelik önemli veriler sunmayı hedeflemektedir (Patton, 2015). Aile danışmanlığı hizmetlerinin bireyler üzerindeki etkisini anlamaya yönelik yürütülen bu nitel çalışma, alandaki bilgi birikimini zenginleştirmeyi ve daha etkili müdahale yöntemlerinin geliştirilmesine katkıda bulunmayı amaçlamaktadır.

Araştırmaya ilişkin amaçlar şu şekilde özetlenebilir;

- 1- Danışanların bakış açısından aile danışmanlığı sürecini tanımlamak,
- 2- Danışanların hangi beklentilerinin aile danışmanı tarafından karşılandığını incelemek,
- 3- Aile danışmanının sahip olduğu kişilik özelliklerini danışanların bakış açısından incelemek,
- 4- Danışmanlık yardımı sonucunda çözölen problemler hakkında bilgi edinmek.

1.2. Araştırmanın önemi

Bu araştırma aile danışmanlığı sürecini bireylerin bakış açısından ele alarak, danışanların yaşadığı deneyimleri anlamayı amaçlamaktadır. Danışmanlık hizmetinin algılanma biçimi, aile danışmanının beklentileri karşılama düzeyi, kişilik özellikleri ve süreç sonunda çözölen problemler gibi temel unsurlar incelenerek danışan perspektifinden derinlemesine bir içgörü sunulması hedeflenmektedir. Çalışmanın hem akademik hem de uygulayıcılar açısından değerli bilgiler sağlayarak aile danışmanlığı hizmetlerinin

geliştirilmesine ve toplumda daha etkili biçimde uygulanmasına katkı sunması beklenmektedir. Bireysel deneyimleri merkeze alan bu yaklaşım aile içi ilişkilerin güçlendirilmesine, ruh sağlığı farkındalığının artmasına ve sosyal destek hizmetlerinin iyileştirilmesine olanak tanıyabilir.

2. YÖNTEM

Aile danışmanlığı deneyimleri: bireylerin bakış açısından derinlemesine bir inceleme için yapılan bu çalışmada kişilerin aile danışmanlığı deneyimlerini belirlemek amaçlanmıştır. Araştırma yöntemi belirlenirken nitel araştırma deseni tercih edilmiştir (Creswell, 2013). Nitel araştırma, yapılandırılmamış gözlem tekniği, yapılandırılmamış görüşme tekniği ve doküman inceleme tekniği gibi veri toplama yöntemlerini kapsamaktadır (Patton, 2013). Olgu ve olayların kendi doğal ortamlarında incelenerek, ulaşılmak istenen sonuçların gerçekçi ve bütüncül bir şekilde raporlanması nitel sürecin izlendiği araştırmalar ile mümkün olmaktadır (Yıldırım ve Şimşek 2005).

2.1. Araştırmanın modeli

Aile danışmanlığı deneyimleri kişiler arası farklılıklara göre değişmektedir. Örneklem grubunda yer alan bireylerin aile danışmanlığı süreci deneyimlerinin detaylı olarak ve derinlemesine incelenmesi gerektiği belirlenmiştir. Bu kapsamda araştırmacı tarafından “olgubilim” (fenomenolojik) deseni kullanılmıştır (Patton, 2013). Fenomenolojik desen, bireylerin bir fenomen veya belli bir kavramla ilgili yaşamış oldukları deneyimlerinin ortak anlamına ulaşmaya çalışan bir desendir. Olgubilim deseninde temel amaç belli bir olguyu (fenomeni) derinlemesine yaşayan kişilerin deneyimlerinin detaylı olarak araştırmacılar tarafından incelenmesi ve değerlendirilmesidir (Creswell, 2018).

2.2. Araştırmanın evreni ve örnekleme/Araştırmanın çalışma grubu

Araştırmanın örneklem grubunun belirlenmesinde, araştırmaya hız ve pratiklik kazandırmak amacıyla kolay ulaşılabilir durum örnekleme yöntemi tercih edilmiştir (Yıldırım ve Şimşek, 2005). Bu yöntem araştırmacının erişimi kolay olan bireyleri veya grupları seçmesine olanak tanıyarak, zaman ve kaynak açısından daha verimli bir süreç yürütülmesini sağlar (Yıldırım & Şimşek, 2005). Özellikle geniş evrenlerde diğer örnekleme yöntemlerinin uygulanmasının güç olduğu durumlarda bu yöntem araştırmanın uygulanabilirliğini artırmaktadır. Kolay ulaşılabilir durum örnekleme, nitel araştırmalarda sıkça başvurulan amaçlı örnekleme türlerinden biri olup araştırmacının fiziksel olarak yakın olduğu veya erişim engeli bulunmayan bireyleri seçmesine olanak tanır. Bu yaklaşım veri toplama sürecinde karşılaşılabilecek lojistik ve zaman kısıtlarını minimize ederek araştırmanın planlanan takvim içinde tamamlanmasına katkı sağlar (Baltacı, 2018).

Ancak bu yöntemin doğası gereği katılımcıların benzer sosyo-demografik özelliklere sahip olma olasılığı yüksektir. Bu durum örneklem grubunun çeşitliliğini sınırlayarak elde edilen bulguların farklı gruplara genellenebilirliğini kısıtlayabilir. Araştırmada bu sınırlılık göz önünde bulundurulmuş ve bulgular bağlamına özgü olarak yorumlanmıştır.

Örneklem grubunun belirlenmesi için çalışmanın duyurusu yapılmış ve katılımcılardan beklenen nitelikler belirlenmiştir. Bu nitelikler; Konya, Kayseri ve İstanbul'da ikamet etmek, Türkçe konuşup anlayabilmek ve çalışmaya gönüllü olarak katılmayı kabul etmektir. Dışlanma kriterleri ise tanı konmuş psikiyatrik bozukluğu olan bireyler ve bilgilendirilmiş onam veremeyen bireyler olarak belirlenmiştir.

Veri analizi sonucunda katılımcıların tespit edilen demografik bilgileri Tablo 1’de sunulmuştur.

Tablo 1.

Katılımcılara Ait Tanımlayıcı Bulgular

Değişken	Kategori	Frekans (N)	Yüzde (%)
Cinsiyet	Kadın	6	50
	Erkek	6	50
Yaş	28-30	2	16.67
	31-36	5	41.67
	37-41	4	33.33
	42-45	1	8.33
Eğitim Düzeyi	Ortaokul	2	16.67
	Lise	5	41.67
	Üniversite	6	50.00
Toplam		12	100

Tablo 1 incelendiğinde, çalışma grubunun 6 kadın ve 6 erkek katılımcıdan oluştuğu görülmektedir. Katılımcıların yaşları 28 ile 45 arasında değişmektedir. Eğitim düzeylerine bakıldığında; 2 kişi ortaokul, 5 kişi lise ve 6 kişi üniversite mezunudur.

2.3. Veri toplama araçları ve süreci

Araştırmanın verileri, araştırmacı tarafından geliştirilen kişisel bilgi formu ve yarı yapılandırılmış görüşme formu aracılığıyla sistematik biçimde toplanmıştır. Bu veri toplama araçları katılımcıların demografik özelliklerinin belirlenmesi ve araştırma sorularına yönelik derinlemesine bilgi edinilmesi amacıyla kullanılmıştır.

2.3.1. Kişisel bilgi formu

Araştırmacı tarafından katılımcıların cinsiyetlerini, eğitim düzeylerini, yaşlarını tespit edebilmek amacıyla 3 sorudan oluşan kişisel bilgi formu hazırlanmıştır.

2.3.2. Yarı yapılandırılmış görüşme formu

Araştırmacı tarafından aile danışmanlığı deneyimlerini bireylerin bakış açısından derinlemesine incelemek amacıyla yarı yapılandırılmış bir görüşme formu hazırlanmıştır. Görüşme soruları; konuyla uyumlu, sayıca az ve amaca hizmet eden, net ve tek bir konuya odaklanan, anlaşılır, açık uçlu, yönlendirici olmayan, katılımcıya özel ve yargılayıcı olmayan nitelikte olacak şekilde tasarlanmıştır (Polat, 2022).

Görüşme soruları aşağıda sunulmuştur:

- ☉ Aile danışmanlığı sizce nedir? Lütfen aile danışmanlığı deneyimimizden yola çıkarak açıkla mısınız?
- ☉ Aile danışmanınız hangi beklentilerinizi karşıladı?
- ☉ Aile danışmanınızın hangi kişilik özelliklerine sahip olduğunu düşünüyorsunuz?
- ☉ Aile danışmanlığı yardımı aldıktan sonra hangi sorunlarınızı çözebildiniz?

2.4. Verilerin analizi

Veri toplama sürecinde öncelikle gönüllü katılımcılarla randevu planlaması yapılmıştır. Belirlenen tarihte, karşılıklı olarak uygun ve görüşmeye elverişli bir ortamda yüz yüze görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Tüm görüşmeler araştırmacı ile katılımcılar arasında birebir yapılmış; katılımcıların onayı alınarak ses kaydı alınmıştır. Ses kaydına izin vermeyen herhangi bir katılımcı olmamıştır. Her katılımcı ile yalnızca bir kez görüşülmüş olup, görüşme süreleri 13 ila 36 dakika arasında değişmiş; ortalama görüşme süresi 25 dakika olarak kaydedilmiştir.

Katılımcılardan elde edilen verilerin anlamını ortaya koymak ve veri setinin temsil ettiği kavramları açıklığa kavuşturmak amacıyla içerik analizi süreci uygulanmıştır. Bu yöntem, rutin ve pratik uygulamalardaki yapıları keşfetmek ve tanımlamak için kullanılır. Yorumlayıcı bir yaklaşıma dayanan içerik analizi, verilerin hem yüzeysel hem de derinlemesine incelenmesini bir araya getirerek tanımlayıcı, betimleyici ve karşılaştırmalı açıklamalar üretmeyi amaçlar (Flick, 2013). Bu çalışmada ham verilerin hacmini azaltarak katılımcılar tarafından sıklıkla vurgulanan örüntüleri belirlemek ve bu örüntülerden yola çıkarak araştırma konusuna ilişkin temalar ve alt temalar oluşturmak hedeflenmiştir (Patton, 2014; Miles & Huberman, 2016).

Nitel veri analizleri, MAXQDA 24 programı kullanılarak gerçekleştirilmiştir. Araştırma kapsamında, katılımcıların deneyimlerini aktaran ve bu deneyimlerin toplumdaki farklı söylemler üzerindeki etkisini inceleyen bir yöntem olarak içerik analizi tercih edilmiştir (Braun & Clarke, 2024). İçerik analizi; belirli bir konu, tema veya anlamı incelemek amacıyla metinlerin, konuşmaların, görsellerin ve diğer iletişim biçimlerinin sistematik olarak değerlendirilmesini içeren nitel bir araştırma yöntemidir. Bu yaklaşım, veri setlerinde tekrar eden temaları, örüntüleri ve anlamları ortaya çıkarmada etkili bir araçtır (Krippendorff, 2004).

Araştırmada geçerlilik ve güvenilirliği sağlamak amacıyla çeşitli önlemler alınmıştır. İlk olarak, araştırma süreci (veri toplama, verilerin analizi ve raporlama) katılımcılara ayrıntılı olarak açıklanarak araştırmanın şeffaflığı sağlanmıştır. Katılımcılarla yapılan görüşmeler ses kaydına alınmış ve bu şekilde araştırmacının görüşme sırasında aldığı notlar, katılımcıların ifadeleriyle karşılaştırılarak bulguların doğrulanması sağlanmış ve güvenilirlik artırılmıştır. Ayrıca araştırma sorularının oluşturulması, görüşmelerin yapılması ve raporlaştırma aşamalarında nitel analiz alanında uzman bir akademisyenin değerlendirmesi sağlanarak araştırmanın geçerliliğine ve güvenilirliğine katkı sağlanmıştır (Patton, 2014).

Verilerin analizi sürecinde kodlamalar iki araştırmacı tarafından bağımsız olarak gerçekleştirilmiştir. Kodlayıcılar arası görüş birliği oranı %85 olarak hesaplanmış olup bu oran nitel araştırmalarda kabul edilen güvenilirlik düzeyinin üzerinde yer almaktadır (Kanadlı, 2019). Ayrıca, elde edilen bulguların doğruluğunu artırmak amacıyla katılımcı doğrulaması yapılmış; katılımcılara görüşme özetleri sunularak ifadelerinin doğru yansıtılıp yansıtılmadığı teyit edilmiştir. Bunun yanı sıra araştırma sürecinde elde edilen veriler bağlamında zengin betimlemeler sunularak okuyucunun katılımcıların deneyimlerini ve bağlamı daha derinlemesine kavrayabilmesi sağlanmıştır. Tüm bu önlemler araştırmanın güvenilirliğini ve bulguların tutarlılığını desteklemektedir.

2.5. Araştırmanın etik izni

Yapılan bu çalışmada “Yükseköğretim Kurumları Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Yönergesi” kapsamında uyulması belirtilen tüm kurallara uyulmuştur. Yönergenin ikinci bölümü olan “Bilimsel

Araştırma ve Yayın Etiğine Aykırı Eylemler” başlığı altında belirtilen eylemlerden hiçbiri gerçekleştirilmemiştir.

Etik kurul izin bilgileri

Etik değerlendirmeyi yapan kurul adı: Erciyes Üniversitesi Sosyal ve Beşerî Bilimler Etik Kurulu

Etik değerlendirme kararının tarihi: 25/03/2025

Etik değerlendirme belgesi sayı numarası:147

3. BULGULAR

Aile danışmanlığı deneyimlerini incelemek amacıyla yapılan nitel araştırma sonucunda elde edilen veriler bu bölümde sunulacaktır. Araştırmanın veri analizi sürecinde katılımcıların nitel görüşme sürecinde sorulara verdikleri yanıtlar doğrudan kullanılmıştır. Çalışma grubunda yer alan bireylerin kimlik bilgilerinin ifşa olmaması için “Kişi 1” gibi takma isimler ile kodlamalar yapılmıştır.

Çalışma grubunda yer alan bireylere görüşme sırasında araştırmacı tarafından yöneltilen “Aile danışmanlığı sizce nedir? Lütfen aile danışmanlığı deneyimimizden yola çıkarak açıklar mısınız?” sorularına katılımcıların verdikleri cevaplar içerik analizi yöntemi ile incelenmiştir. Yapılan içerik analizi sonucunda aile danışmanlığı tanımı kategorisi 3 alt kategoriye ayrılmıştır. Bunlar; ilişki ve iletişim problemlerinin çözümü, aile üyelerinin uyumunu artırma ve aile bireylerinin duygusal farkındalığını artırma olarak belirlenmiştir. Çalışma grubunda yer alan bireylerin aile danışmanlığı tanımı kategorisinde alt kategorilere ilişkin ifade ettikleri örnek cümleleri Tablo 2’ de araştırmacı tarafından katılımcı kodları ile paylaşılmıştır.

Tablo 2.

Aile Danışmanlığı Tanımı Kategorisine Ait Tanımlayıcı Bulgular

Kategori	Alt Kategori	Örnek Cümle	Katılımcı Kodu
Aile Danışmanlığı Tanımı	İlişki ve İletişim Problemlerinin Çözümü	Aile içindeki bireylerin ilişkilerini güçlendiren ve iletişim problemlerini çözen profesyonel yardım sürecidir.	Kişi 8
	Aile Üyelerinin Birbirlerine Uyumunu Artırma	Aile içindeki üyelerin uyumu artırmak amacıyla onların güçlü yanlarına odaklanarak aile üyelerine yönelik olarak verilen bir destek hizmetidir.	Kişi 3
	Aile Üyelerinin Duygusal Farkındalığını Artırma	Aile üyelerinin yaşadıkları duygularını fark ettirerek sağlıklı bir aile dinamiği sağlanmasını amaçlamaktır.	Kişi 11

Çalışma grubunda yer alan bireylere görüşme sırasında araştırmacı tarafından yöneltilen “Aile danışmanınız hangi beklentilerinizi karşıladı?” sorularına katılımcıların verdikleri cevaplar içerik analizi yöntemi ile incelenmiştir. Yapılan içerik analizi sonucunda aile danışmanının beklentileri karşılama

durumu kategorisi 3 alt kategoriye ayrılmıştır. Bunlar; güvende hissettirmesi, farklı bakış açısı kazandırması, çözüm odaklı olması ve davranışsal hataları fark ettirmesi olarak belirlenmiştir. Çalışma grubunda yer alan bireylerin alt kategorilere ilişkin ifade ettikleri örnek cümleleri Tablo 3' te araştırmacı tarafından katılımcı kodları ile paylaşılmıştır.

Tablo 3.

Aile Danışmanının Beklentileri Karşılama Durumu Kategorisine Ait Tanımlayıcı Bulgular

Kategori	Alt Kategori	Örnek Cümle	Katılımcı Kodu
Aile Danışmanının Beklentileri Karşılama Durumu	Güvende Hissettirmesi	İlk olarak ona güven duyabileceğim bir uzmandan danışmanlık hizmeti almak isterdim, danışmanımız bu güveni sağladı.	Kişi 9
	Farklı Bakış Açıları Kazandırması	Başvurmama sebep olan konu hakkında farklı bir bakış açısı sunması farkında olmadığım noktalarda beni aydınlatması belki kendi bulamadığım çözümü ya da çözüme giden yolu aydınlatmasını söyleyebilirim.	Kişi 5
	Çözüm Odaklı Olması	Sorunlarımız hakkında uygulayabileceğimiz basit çözüm yolları sunması durumunu beklentilerimi karşıladı.	Kişi 12
	Davranışsal Hataları Fark Ettirmesi	Hem eşim hem de ben davranışlarımızda yardım alana kadar fark edemediğimiz ve ilişkimize zarar veren hatalarımızı danışmanımız sayesinde görebildik.	Kişi 1

Çalışma grubunda yer alan bireylere görüşme sırasında araştırmacı tarafından yöneltilen “Aile danışmanınız hangi kişilik özelliklerine sahip olduğunu düşünüyorsunuz?” sorularına katılımcıların verdikleri cevaplar içerik analizi yöntemi ile incelenmiştir. Yapılan içerik analizi sonucunda aile danışmanının kişilik özellikleri kategorisi 5 alt kategoriye ayrılmıştır. Bunlar; güvenilir, hoşgörülü, empati kurabilen, objektif ve sabırlı olarak belirlenmiştir. Çalışma grubunda yer alan bireylerin aile danışmanının kişilik özellikleri kategorisinde alt kategorilere ilişkin ifade ettikleri örnek cümleleri Tablo 4' te araştırmacı tarafından katılımcı kodları ile birlikte paylaşılmıştır.

Tablo 4.

Aile Danışmanının Kişilik Özellikleri Kategorisine Ait Tanımlayıcı Bulgular

Kategori	Alt Kategori	Örnek Cümle	Katılımcı Kodu
Aile Danışmanının Kişilik Özellikleri	Güvenilir	Benim en dikkatimi çeken özelliği güvenilir olmasıydı, bu özelliği oturumlarda kendimizi rahat ifade etmemizi sağladı.	Kişi 6
	Hoşgörülü	Yargılamayan ve suçlamayan ona kendini rahat hissettiren hoşgörülü bir danışmandı.	Kişi 2
	Empati Kurabilen	Empati sahibi birisi olduğunu düşünüyorum.	Kişi 4
	Objektif	Bize karşı hep eşit davrandı asla taraf tutan değil eşit bir yaklaşımı vardı.	Kişi 8
	Sabırlı	Anlatılanları sabırla dinleyip yardımcı olmaya çalışan birisiydi.	Kişi 10

Çalışma grubunda yer alan bireylere görüşme sırasında araştırmacı tarafından yöneltilen “Aile danışmanlığı yardımı aldıktan sonra hangi sorunlarınızı çözebildiniz?” sorularına katılımcıların verdikleri cevaplar içerik analizi yöntemi ile incelenmiştir. Yapılan içerik analizi sonucunda aile danışmanlığı yardımıyla çözülen sorunlar kategorisi 2 alt kategoriye ayrılmıştır. Bunlar; iletişim sorunları ve kuşak çatışması olarak belirlenmiştir. Çalışma grubunda yer alan bireylerin aile danışmanlığı yardımıyla çözülen sorunlar kategorisinde alt kategorilere ilişkin ifade ettikleri örnek cümleleri Tablo 5’te araştırmacı tarafından katılımcı kodları ile birlikte paylaşılmıştır.

Tablo 5.

Aile Danışmanı Yardımı ile Çözülen Sorunlar Kategorisine Ait Tanımlayıcı Bulgular

Kategori	Alt Kategori	Örnek Cümle	Katılımcı Kodu
Aile Danışmanlığı Yardımıyla Çözülen Sorunlar	İletişim Sorunları	İşim ile aramızda iletişim kaynaklı sorunlar vardı. Yardım alarak anlaşmazlığı çözebildik.	Kişi 7
	Kuşak Çatışması	Çocuklar ile her gün düzenli tartışıyorduk yardım aldıktan sonra hem onlar bizi hem de biz onları daha iyi anlamaya başladık.	Kişi 9

4. TARTIŞMA ve SONUÇ

Aile danışmanlığı deneyimleri, bireylerin yaşamlarına farklı açılardan dokunarak derinlemesine bir dönüşüm sağlayabilir. Bu bölümde, danışmanlık sürecine dair bireysel bakış açılarını değerlendirerek elde edilen bulgular ışığında genel çıkarımları tartışacak ve sonuçları bütüncül bir çerçevede ele alınacaktır.

Araştırmacı tarafından gerçekleştirilen içerik analizi sonucunda aile danışmanlığı kavramı tanımlı kategorisi üç alt kategoriye ayrılmıştır: ilişki ve iletişim problemlerinin çözümü, aile üyeleri arasındaki

uyumu artırma ve bireylerin duygusal farkındalık düzeylerini geliştirme. Bu üç alt kategori aile danışmanlığı kavramının hem uygulama hem de kuramsal düzeyde temel işlevlerini yansıtan oldukça yerinde bir sınıflamadır. İlişki ve iletişim problemlerinin çözümüne odaklanmak aile danışmanlığının en görünür ve başat hedeflerinden biridir. Aynı zamanda uyum artırıcı yaklaşım, sistemik etkileşimleri dengeli hâle getirmeye hizmet ederken bireylerin duygusal farkındalık düzeylerini geliştirmeye yönelik danışmanlık süreci içsel dönüşümü destekleyerek sürdürülebilir ilişkiler kurulmasına katkı sağlar. Bu üçlü yapı aile danışmanlığının bütüncül doğasını yansıtarak hem bireysel hem de aile düzeyinde psikososyal iyileşmeye hizmet etmektedir. Elde edilen bulgular, literatürde yer alan çeşitli çalışmalarla örtüşmektedir. Örneğin; Onedera ve Greenwalt'ın (2007) çalışması, evlilik ve aile danışmanlığı sürecinde dinin işlevsel rolünü ele alan önemli kaynaklardan biridir. Bu araştırmada özellikle dini inançların ve manevi değerlerin aile üyeleri arasındaki iletişimi güçlendirme ve çatışmaları çözme sürecinde nasıl bir destek sunduğu incelenmiştir. Benzer şekilde Tse vd., (2010) üniversite öğrencilerinin aile ve evlilik terapisine yönelik algılarını incelemiş ve danışmanlık sürecinin sorunların giderilmesinde etkili bir araç olduğunu ortaya koymuştur. Aktaş (2015) aile kavramına odaklandığı çalışmada, aile danışmanlığı sürecini ailelerin karşılaştıkları problemlerin çözümüne yönelik bir süreç olarak tanımlamıştır. Algan (2016) ise aile danışmanlığı uygulamalarını değerlendirdiği araştırmasında, danışmanlık sürecinin bireylere içgörü ve farkındalık kazandırma noktasındaki önemine dikkat çekmiştir. Capuzzi ve Stauffer (2021) çift, evlilik ve aile danışmanlığının temel ilkelerini ele aldıkları çalışmalarında, danışmanlığın aile içi uyumun güçlendirilmesine sağladığı katkıyı vurgulamıştır. Son olarak, Lambie vd., (2023) evlilik, çift ve aile danışmanlığı yeterliliklerini değerlendirdikleri çalışmalarında danışmanlık sürecinin çiftlerin ilişkilerine yönelik farkındalıklarını artırma noktasındaki rolünü ön plana çıkarmıştır. Bu araştırmada elde edilen sonuçlar literatürdeki mevcut çalışmalarla büyük ölçüde örtüşmekte olup aile danışmanlığı sürecinin bireyler ve aileler üzerindeki olumlu etkilerini destekler niteliktedir.

Araştırma kapsamında ulaşılan bir diğer önemli bulgu, aile danışmanlığının danışan beklentilerini karşılama durumu olmuştur. Yapılan analizler doğrultusunda bu kategori danışanın kendini güvende hissetmesi, farklı bakış açıları kazanması, çözüm odaklı yaklaşımın benimsenmesi ve davranışsal hataların fark edilmesine katkı sağlanması olmak üzere üç alt kategoriye ayrılmıştır. Bu bulgu aile danışmanlığı sürecinin danışan merkezli ve terapötik etkisini ortaya koyması açısından oldukça kıymetlidir. Danışanın kendini güvende hissetmesi, danışmanla kurulan ilişkinin temelini oluştururken; farklı bakış açıları kazanması bireyin sorunlara daha esnek ve çok yönlü yaklaşabilmesini sağlar. Çözüm odaklı yaklaşımın benimsenmesi ise danışmanlık sürecinin yalnızca sorunları tanımlamakla kalmayıp aynı zamanda işlevsel çözüm yolları geliştirmeye odaklandığını gösterir. Son olarak davranışsal hataların fark edilmesine katkı sağlanması, bireyin içgörü kazanarak ilişkisel dinamiklerini yeniden yapılandırmasına olanak tanır. Kızıldağ vd., (2012) psikolojik danışmanlık hizmetlerine yönelik görüşleri inceledikleri araştırmalarında, danışma hizmeti almaya engel teşkil eden en önemli unsurların güven duygusunu zedeleyebilecek faktörler dalga geçilme, etiketlenme korkusu ve zorlanma gibi durumlar olduğunu tespit etmişlerdir. Aile danışmanlığı bağlamında değerlendirildiğinde, bu tür engelleyici faktörler danışanların yardım arama davranışlarını olumsuz etkileyebilmekte; özellikle gizlilik ve güven ilkelerine dayalı bir danışmanlık süreci, bu kaygıların azaltılmasında kritik bir rol oynamaktadır. Carr (2012), aile terapisi sürecine yönelik incelemesinde, güven ilişkisinin terapisinin önemli bir bileşeni olduğunu vurgulamıştır. Benzer şekilde, Barker ve Chang (2013), temel aile terapisine ilişkin değerlendirmelerinde, terapistin özelliklerinin güven, farkındalık ve çözüm odaklı yaklaşımla uyumlu olması gerektiğine dikkat çekmiştir. Yıkılmaz vd., (2016) psikolojik danışma sürecinin erken bırakılma nedenlerini araştırdıkları çalışmalarında, üniversite öğrencilerinin danışmanlık sürecini gizlilik konusunda şüphe duydukları yani yeterli güven hissedemedikleri için yarıda bıraktıklarını ortaya koymuşlardır. Minuchin (2018), aile terapisi üzerine yaptığı çalışmada, terapist ile danışan arasında güven ilişkisinin terapi sürecinin başarıya ulaşmasında kritik bir unsur olduğunu belirtmiştir. Kültürel bağlamda aile terapisi uygulamalarını değerlendiren Kitapçıoğlu ve Tabur (2024), farklı iletişim dinamiklerinin, yani çeşitli bakış açılarını anlamının terapi sürecinde önemli bir rol oynadığını ifade etmişlerdir. Araştırma sonuçları danışanların aile danışmanlığına yönelik beklentilerinin güvende hissetme, farklı bakış açıları kazanma, çözüm odaklı yaklaşım ve

davranışsal farkındalık gibi kriterlerle şekillendiğini göstermektedir. Bu bulgular, literatürde yer alan diğer çalışmalarla büyük ölçüde örtüşerek aile danışmanlığı sürecinin danışan ihtiyaçlarını karşılamadaki rolünü desteklemektedir.

Araştırma kapsamında yapılan içerik analizi sonucunda aile danışmanının kişilik özellikleri kategorisi 5 alt kategoriye ayrılmıştır. Bunlar; güvenilir, hoşgörülü, empati kurabilen, objektif ve sabırlı olarak belirlenmiştir. Bu sınıflama, aile danışmanının mesleki yeterliliğini ve danışmanlık sürecindeki etkisini anlamak açısından oldukça yerinde bir çerçeve sunmaktadır. Güvenilirlik, danışanların açık ve samimi bir iletişim kurabilmesi için temel bir koşuldur. Hoşgörü ve empati, danışmanın farklı yaşam deneyimlerine sahip bireyleri yargılamadan anlayabilmesini sağlar. Objektiflik, danışmanlık sürecinde tarafsız kalmayı ve her bireyin perspektifini eşit mesafede değerlendirmeyi mümkün kılar. Sabır ise özellikle karmaşık aile dinamiklerinde sürecin sağlıklı ilerlemesi için vazgeçilmezdir. Literatürde yer alan araştırmalar incelendiğinde Mancillas (2006), psikolojik danışman adaylarının etkili bir psikolojik danışmanın sahip olması gereken özelliklerini iyi dinleme becerilerine sahip olma, empatik yaklaşım sergileme, kabul edici ve anlayışlı olma, yargılayıcı olmayan, nesnel ve açık fikirli tutum benimseme, sıcak, düşünceli ve destekleyici bir tavır gösterme, dürüst ve güvenilir olma ile sabırlı davranma olarak belirtmiştir. Halinski (2009) araştırmasında danışman özelliklerini sıcak ve kabul edici olmak, empatik olmak, esnek olmak, öz farkındalık ve içtenlik olarak ifade etmiştir. Spurgeon vd., (2012), çalışmasında etkili psikolojik danışman özelliklerini mesleğe ilişkin kişisel eğilimleri alana bağlılık, açıklık, saygı, dürüstlük ve öz farkındalık Kızıldağ vd., (2012) psikolojik danışmanlık hizmetlerine yönelik görüşleri inceledikleri araştırmalarında yardım alınan psikolojik danışmanın kişilik özelliklerinin empatik, sempatik koşulsuz kabul, içten, dürüst, anlayışlı hoşgörülü olması gerektiği sonucuna ulaşmışlardır. İkiz ve Totan (2014), çalışmalarında etkili psikolojik danışman özelliklerine ilişkin ölçek geliştirmişlerdir. Çalışma sonunda entelektüel yeterlilik, enerji, esneklik, destekleyici, iyi niyetli ve öz farkındalık sahibi olmak gibi nitelikler tespit edilmiştir. Owen ve Dost (2022), araştırmalarında psikolojik danışman adaylarına göre etkili psikolojik danışman özelliklerini incelemişlerdir. Araştırma sonucuna göre etkili danışman özellikleri bu çalışmaya benzer biçimde etkili iletişim becerilerine sahip olmak ve sağlıklı bir iletişim için gerekli unsurları taşımak; insanlarla vakit geçirmekten ve onlara destek olmaktan memnuniyet duymak; bireysel farkındalığa sahip olmak ve psikolojik olarak dengeli bir yapıya sahip olmak; farklılıklara, yeniliklere açık olmak ve tarafsız bir yaklaşım benimsemek; profesyonellik, etik ilkeler ve yaşama karşı sorumlu bir duruş sergilemek olarak tespit edilmiştir.

Araştırma kapsamında yapılan analizler sonucunda, aile danışmanlığı yardımıyla çözölen sorunlar iki alt kategoriye ayrılmıştır: iletişim sorunları ve kuşak çatışması. Bu iki alt kategori, aile danışmanlığının temel müdahale alanlarını oldukça isabetli biçimde yansıtmaktadır. İletişim sorunları, aile içi etkileşimin sağlıklı biçimde sürdürölebilmesi için en kritik unsurlardan biridir; danışmanlık süreci bu noktada bireylerin duygu ve düşöncelerini açıkça ifade edebilmelerini destekleyerek ilişkisel bağları güçlendirir. Kuşak çatışması ise özellikle farklı yaş gruplarının değör, beklenti ve iletişim tarzlarındaki farklılıklarından kaynaklanır; danışmanlık süreci bu çatışmaları anlamlandırma ve ortak bir dil geliştirme açısından önemli bir rol oynar. Bu bulgular, aile danışmanlığının hem bireyler arası hem de kuşaklar arası uyumu destekleyen bütöncöl bir yaklaşım sunduğunu göstermektedir. Fenel ve Weinhold (1989), aile danışmanlığı sürecini inceleyerek, ebeveyn-çocuk çatışmalarının bu süreçte çözüme kavuşturulabildiğini ortaya koymuştur. Benzer şekilde Rogge ve Bradbury (1999), iletişim problemlerinin evlilik üzerindeki etkisini araştırmış ve bu sorunların giderilmesinin evlilik sürecine olumlu katkı sağladığını belirlemiştir. Erkan vd., (2011) tarafından yürütölen çalışma üniversite psikolojik danışma ve rehberlik merkezlerinin işlevselliğini ele almış ve danışmanlık hizmetleri sayesinde aile içi ilişkiler ve uyum sorunlarının çözüldüğünü ortaya koymuştur. Noor (2014) ise Malezya’da aile danışmanlığı uygulamalarını incelemiş ve ebeveyn-çocuk ilişkileri bağlamında kuşak çatışmalarının danışmanlık sürecinde ele alındığını tespit etmiştir. Son olarak, Algan (2022) aile içi sorunlar ve aile danışmanlığı üzerine yaptığı çalışmada, ailelerin iletişim problemlerini çözmeye yönelik danışmanlık hizmetlerinden faydalandığını vurgulamaktadır. Tüm

bu araştırma sonuçları bu çalışma sonucunda ulaşılan aile danışmanlığı yardımıyla çözülen sorunlar olarak iletişim sorunları ve kuşak çatışması sorunlarını destekler nitelikte olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Nitel araştırmaların doğası gereği bazı sınırlılıklar içerebileceği bilinmektedir. "Aile Danışmanlığı Deneyimleri: Bireylerin Bakış Açısından Derinlemesine Bir İnceleme" başlıklı çalışmada da belirli metodolojik sınırlılıklar gözlemlenebilir. Öncelikle, örneklem sınırlılığı söz konusudur. Çalışma, küçük ve belirli bir katılımcı grubu üzerinde gerçekleştirildiğinden, elde edilen bulguların geniş bir nüfusa genellenebilirliği kısıtlıdır. Katılımcıların sosyo-ekonomik, kültürel ve demografik özellikleri araştırma sonuçlarının farklı bağlamlarda geçerliliğini etkileyebilir.

İkinci olarak, veri toplama yöntemlerine bağlı sınırlılıklar dikkate alınmalıdır. Aile danışmanlığı deneyimlerini anlamaya yönelik kullanılan görüşme teknikleri, katılımcıların samimiyetine ve dürüstlüğüne bağlıdır. Sosyal beklentiler, kişisel hassasiyetler veya mahremiyet kaygıları nedeniyle bireyler tüm deneyimlerini açık bir şekilde paylaşamayabilirler, bu da verilerin doğruluğunu ve kapsamını etkileyebilir.

Son olarak, genellenebilirlik ve bağlamsal farklılıklar önemli bir sınırlılık olarak öne çıkmaktadır. Nitel araştırmalar belirli sosyal ve kültürel bağlamlarda gerçekleştirildiği için, elde edilen sonuçlar farklı sosyo-ekonomik koşullara sahip bireyler veya toplumlar için doğrudan uygulanamazdır. Farklı ülkeler, toplumlar ve danışmanlık sistemlerinde değişkenlik gösterebilecek olan bu bulgular, geniş kapsamlı sonuçlar üretmek açısından sınırlı olabilir.

Gelecekte yapılacak araştırmalar için çeşitli öneriler geliştirilerek aile danışmanlığı alanındaki bilgi birikimi derinleştirilebilir. Öncelikle, farklı kültürel ve sosyo-ekonomik gruplarda aile danışmanlığının etkisini inceleyen karşılaştırmalı bir araştırma yürütülebilir. Bu çalışma, farklı ülkeler veya topluluklar arasındaki danışmanlık yaklaşımlarını, hizmetlerin erişilebilirliğini ve sonuçlarını değerlendirmeye olanak tanıyacaktır.

Bununla birlikte aile danışmanlığının bireyler üzerindeki uzun vadeli etkilerini anlamaya yönelik boylamsal çalışmalar gerçekleştirilebilir. Danışmanlık sürecinin kalıcı değişimlere nasıl katkı sağladığı, bireylerin ilişkileri, psikolojik iyi oluşları ve sosyal uyumları açısından incelenebilir.

Özellikle çocuklar ve ergenler üzerinde aile danışmanlığının etkilerini analiz eden çalışmalar, bu hizmetlerin gelişimlerine sağladığı katkıyı ve ebeveynleriyle ilişkilerini nasıl şekillendirdiğini değerlendirebilir. Çocukların danışmanlık sürecindeki rollerini ve bu süreçten nasıl faydalandıklarını anlamak daha etkili müdahale stratejilerinin geliştirilmesine olanak sağlayacaktır.

Ayrıca yeni araştırmalarda aile danışmanlarının deneyimlerine odaklanarak onların profesyonel perspektifleri değerlendirilebilir. Danışmanların karşılaştıkları zorluklar, etkili danışmanlık stratejileri ve mesleki gelişimleri üzerine derinlemesine çalışmalar yürütülebilir.

Son olarak aile danışmanlığının bireylerin genel psikolojik iyi oluşu üzerindeki etkisini ele alan araştırmalar yapılabilir. Depresyon, stres yönetimi, ilişki doyumu ve kişisel gelişim gibi psikolojik faktörlerin danışmanlık sürecinden nasıl etkilendiği detaylı olarak incelenerek psikolojik danışmanlık hizmetlerinin etkinliği değerlendirilebilir.

Kaynakça / Reference

- Aktaş, A. M. (2015). *Ben ve ailem*. Atlas Akademi.
- Algan, T. (2016). Aile danışmanlığı uygulaması: Dünü, bugünü ve yarını. *İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 5(7), 2208-2217. <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/226741>
- Algan, T. (2022). *Aile içi sorunlar ve aile danışmanlığı*. Eğitim Yayınevi.
- Alacahan, O. (2010). Aile birliğini oluşturan faktörler ve işlevleri. *CÜ İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 11(1), 289-298. <https://www.ajindex.com/dosyalar/makale/acarindex-1423875107.pdf>
- Atak, H. (2017). Piaget ve Vygotsky'nin kuramlarında çocukların toplumsallaşma süreci. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*, 9(2), 163-176. <https://dergipark.org.tr/en/pub/pgy/article/281372>
- Baltacı, A. (2018). *Nitel araştırma süreci: Nitel bir araştırma nasıl yapılır?* Pegem Akademi Yayıncılık.
- Barker, P., & Chang, J. (2013). *Basic family therapy*. John Wiley & Sons.
- Baroncelli, A., Iacopino, M., Facci, C., Tomberli, L., & Ciucci, E. (2024). The boundaries between personal life and professional role: A proposal to apply some principles of the Structural Family Therapy by Salvador Minuchin to teachers. *Journal of Education for Teaching*, 50(1), 33-44. <https://doi.org/10.1080/02607476.2022.2152653>
- Bayer, A. (2013). Değişen toplumsal yapıda aile. *Şırnak Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 4(8), 101-129. <https://dergipark.org.tr/en/pub/sirnakifd/issue/11320/135278>
- Braun, V., & Clarke, V. (2024). A critical review of the reporting of reflexive thematic analysis in Health Promotion International. *Health Promotion International*, 39(3), daae049. <https://doi.org/10.1093/heapro/daae049>
- Bowen, M. (1978). *Family therapy in clinical practice*. Jason Aronson.
- Capuzzi, D., & Stauffer, M. D. (Eds.). (2021). *Foundations of couples, marriage, and family counseling*. John Wiley & Sons.
- Carr, A. (2012). *Aile terapisi: Kavramlar, süreç ve uygulama*. John Wiley & Sons.
- Creswell, J. W. (2013). *Qualitative inquiry and research design: choosing among five approaches*. SAGE Publications.
- Creswell, J. W. (2016). Reflections on the MMIRA the future of mixed methods task force report. *Journal of Mixed Methods Research*, 10(3), 215-219. <https://doi.org/10.1177/1558689816650298>
- Davis, E. M. (2024). *Changing family functions in the 21st century*. Contemporary Sociology Press.
- De Jong, P., & Berg, I. K. (2022). *Interviewing for solutions* (5th ed.). Cengage Learning.
- Durğun, A. (2016). Aile içi problemler ve çözüm önerileri. *Mehir Aile Dergisi*, 3(1), 83-95.
- Engels, F. (1884). *The origin of the family, private property, and the state*. Penguin.
- Erkan, S., Çankaya, Z. C., Terzi, Ş., & Özbay, Y. (2011). Üniversite psikolojik danışma ve rehberlik merkezlerinin incelenmesi. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1(22), 174-198. <https://dergipark.org.tr/en/pub/maeuefd/issue/19395/206011>
- Eyce, B. (2000). Tarihten Günümüze Türk Aile Yapısı. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulu Dergisi*, 1(4), 223-244. <https://dergipark.org.tr/en/pub/selcuksbmyd/issue/11290/134959>
- Fenell, D., & Weinhold, B. (1989). *Counseling families*. Love.
- Flick, U. (2013). *Mapping the field*. In U. Flick (Ed.), *The SAGE handbook of qualitative data analysis*. Sage.
- Gümüş, S. (2013). Modern Aile Biçimi: Ailedeki İmgesel Dönüşüm Üzerine Bir Değerlendirme. *Dergiabant*, 12(1), 131-149. <https://doi.org/10.33931/dergiabant.1411651>
- Geertz, C. (1973). *The interpretation of cultures*. Basic Books.
- Giddens, A. (1992). *The transformation of intimacy: sexuality, love and eroticism in modern societies*. Stanford University Press.
- Gottman, J. M., & Gottman, J. S. (2023). *The relationship cure: A 5 step guide to strengthening your marriage, family, and friendships*. Harmony Books.
- Goode, W. J. (1963). *World revolution and family patterns*. Free Press.

- Hardy, K. V., & Laszloffy, T. A. (2021). *Culturally responsive family therapy: Theory, research, and practice*. Guilford Press.
- Harris, C. C. (2021). *The family: an introduction*. Routledge.
- Halinski, K. H. (2009). *Predicting beginning master's level counselor effectiveness from personal characteristics and admissions data: An exploratory study*. University of North Texas.
- Hosain, M. S. (2025). The dilemma of work-family balance for the dual-career couples with child/children: qualitative evidence from Bangladesh based on Family Systems Theory. *International Journal of Organizational Analysis*, 33(1), 25-42. <https://doi.org/10.1108/IJOA-11-2023-4096>
- Kerr, M. E., & Bowen, M. (1988). *Family evaluation: An approach based on Bowen theory*. W. W. Norton & Company.
- İkiz, F. E., & Totan, T. (2014). Etkili Psikolojik Danışman Niteliklerinin Değerlendirilmesine İlişkin Ölçek Geliştirme Çalışması. *Turkish Psychological Counseling and Guidance Journal*, 5(42). <https://doi.org/10.17066/pdrd.31754>
- İsmen, A. E. (2004). Duygusal zekâ ve aile işlevleri arasındaki ilişki. *Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 7(11), 55-75. <https://dergipark.org.tr/en/pub/baunsobed/issue/50343/651903>
- Kanadlı, S. (2019). Nitel araştırmada geçerlilik, güvenilirlik ve örnek olay çalışması. *Eğitimde Nitel Araştırmalar Dergisi*, 7(1), 64-86.
- Kasapoğlu, A., & Karkıner, N. (2011). *Aile sosyolojisi*. T.C. Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Yayınevi.
- Kızıldağ, S., Zorbaz, S. D., Gençtanırım, D., & Arıcı, F. (2012). Hacettepe Üniversitesi öğrencilerinin psikolojik danışma yardımı almaya ve bu yardımın sunulduğu birimlere ilişkin görüşleri. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 8(3), 185-196. <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/160878>
- Kitapçıoğlu, S., & Tabur, S. T. (2024). Türkiye’de Aile Terapisi Uygulamalarının Kültürel Bağlamda Değerlendirilmesi. *Psikoloji Araştırmaları*, 2(1), 25-32. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/psiar/issue/87562/1560005>
- Krippendorff, K. (2004). *Content analysis: An introduction to its methodology* (2nd ed.). Sage Publications.
- Lambie, G. W., Frawley, C., Haugen, J. S., & Grushka, J. K. (2023). The Assessment of Marriage, Couples, and Family Counseling Competencies: A measure to support preparation programs. *The Family Journal*, 31(2), 198-204. <https://doi.org/10.1177/10664807221125894>
- Mancillas, A. (2006). Students' perceptions of counseling effectiveness. *VISTAS Online*, 41, 191-194.
- Merriam, S. B. (2009). *Qualitative research: a guide to design and implementation*. Jossey-Bass.
- Minuchin, S. (1974). *Families and Family Therapy*. Cambridge: Harvard University Press.
- Minuchin, S. (2018). *Families and family therapy*. Routledge.
- Miles, M. B. & Huberman, A. M. (2016). *Genişletilmiş bir kaynak kitap: Nitel veri analizi* (S. Akbaba Altun & A. Ersoy, Çev. Ed.) Pegem Akademi
- Nichols, M. P., & Davis, S. D. (2024). *Family therapy: Concepts and methods* (13th ed.). Pearson.
- Noor, N. M. (2014). Family Counseling in Malaysia: Current Issues and Practices. *International Education Studies*, 7(13), 33-39. <https://eric.ed.gov/?id=EJ1071164>
- Parsons, T. (1951). *The social system*. Free Press.
- Patton, M. Q. (2015). *Qualitative research and evaluation methods*. SAGE Publications.
- Patton, M. Q. (2014). *Nitel araştırma ve değerlendirme yöntemleri* (M. Bütün & S. B. Demir, Çev. Ed.) Pegem Akademi.
- Rogge, R. D., & Bradbury, T. N. (1999). Till violence does us part: the differing roles of communication and aggression in predicting adverse marital outcomes. *Journal of Consulting and Clinical Psychology*, 67(3), 340. <https://psycnet.apa.org/buy/1999-03648-006>
- Rothbaum, F., Rosen, K., Ujiie, T., & Uchida, N. (2002). Family systems theory, attachment theory, and culture. *Family process*, 41(3), 328-350. <https://doi.org/10.1111/j.1545-5300.2002.41305.x>
- Smith, J. (2023). *Aile dinamiklerinde yeni yaklaşımlar*. Psikoloji Yayınları.

- Spurgeon, S., Gibbons, M. & Cochran, J. (2012). Creating personal dispositions for a professional counseling program. *Counseling and Values*, 57(4), 96-108. https://brill.com/view/journals/cvj/57/1/article-p96_11.xml
- Tönbül, Ö. (2019). Aile danışmanlığı sürecinde ve kuramlarında amaç oluşturma. *Aile Psikolojik Danışmanlığı Dergisi*, 2(1), 76-95. <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/747119>
- Tse, L. M., Wantz, R. A., & Firmin, M. (2010). Perceptions of effectiveness among college students: Toward marriage and family counseling and therapy. *The Family Journal*, 18(3), 269-274. <https://doi.org/10.1177/1066480710371799>
- Onedera, J. D., & Greenwalt, B. C. (2007). *Introduction to religion and marriage and family counseling*. In *The role of religion in marriage and family counseling* (pp. 3-15). Routledge.
- Owen, F. K., & Dost, M. T. (2020). Psikolojik danışman adaylarına göre etkili psikolojik danışmanın özellikleri ve psikolojik danışman eğitiminin etkisi. *IBAD Sosyal Bilimler Dergisi*, (8), 259-274. <https://doi.org/10.21733/ibad.728147>
- Yıkılmaz, M., Şahin, E. E., Özer, Ö., & Altınok, A. (2016). Üniversite öğrencilerinde psikolojik danışma sürecini erken bırakma: Nedenler ve öneriler. *Psikoloji Çalışmaları*, 36(1), 1-20. <https://dergipark.org.tr/en/pub/iupcd/issue/25041/264383>
- Yıldırım, A. & Şimşek, H. (2005). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Seçkin Yayıncılık.

EXTENDED ABSTRACT

1. INTRODUCTION

The family plays an important role in society as a basic structure that meets socialization, emotional and economic needs (Kasapoğlu and Karkiner, 2011). Traditionally, family structures consisting of biological ties or marriages are being addressed in a broader perspective today with social and cultural changes (Harris, 2021). While the family acts as a bridge that supports the socialization process and transfers social norms and values, it is a critical institution that shapes the physical, emotional and physical development of the person (Bayer, 2013; Eyce, 2000). However, families may occasionally encounter various difficulties due to communication problems, consumption, stress and socioeconomic changes (Durğun, 2016). This family investment helps change and ensures that it becomes healthier and more balanced (Tönbul, 2019). Professional support strengthens family communication, increases empathy and contributes to better understanding them (Hosain, 2025). This research examines the family counseling process from the perspective of the counselors and provides an understanding of their experiences. It provides a detailed examination of the effectiveness of family counseling by evaluating important points such as how the counseling service is perceived, the personal characteristics conveyed, and the problems solved during the process (Minuchin, 1974; Baroncelli, 2024). This study, which contains important information from an academic and practical perspective, aims to contribute to the making of family investments.

2. METHOD

Family counseling experiences: This study, which was conducted for an in-depth examination from the perspective of individuals, aimed to determine the family counseling experiences of individuals. The qualitative research method, “phenomenology” (phenomenological) design, was used when determining the research method. The phenomenological design is a design that tries to reach the common meaning of the experiences of individuals regarding a phenomenon or a certain concept. The main purpose of the phenomenological design is for the researchers to examine and evaluate in detail the experiences of individuals who have experienced a certain phenomenon (phenomenon) in depth (Creswell, 2018).

6 of the participants in the sample group were determined as female and 6 were male. The ages of the individuals in the study group were between 28 and 45. Their education levels were 2 middle school, 5 high school, and 6 university graduates.

A personal information form and a semi-structured interview form were used for the research.

Qualitative data analyses were performed using the MAXQDA 24 program. Within the scope of the research, content analysis was used as a method that conveys the experiences of the participants and examines how these experiences affect different discourses in society (Braun and Clarke, 2024). Content analysis is a qualitative research method that involves the systematic examination of texts, conversations, images, or other forms of communication in order to examine a specific topic, theme, or meaning. This method helps to discover recurring themes, patterns, and meanings in data sets (Krippendorff, 2004).

3. FINDINGS, DISCUSSION AND RESULTS

The data of the study was analyzed using the content analysis method. The findings were grouped into different categories. These were identified as the category of family counseling definition, the category of the family counselor's ability to meet expectations, the category of the family counselor's personality traits, and the category of problems solved with the help of the family counselor. All findings obtained were evaluated by the researcher in the conclusion section.

As a result of the content analysis conducted by the researcher, the category of the definition of the concept of family counseling was divided into three subcategories: solving relationship and communication problems, increasing harmony between family members, and developing the emotional

awareness levels of individuals. The findings obtained overlap with various studies in the literature. (Onedera and Greenwalt, 2007; Tse et al., 2010; Aktaş, 2015; Algan, 2016; Capuzzi and Stauffer, 2021; Lambie et al., 2023).

Another important finding reached within the scope of the research was the family counselor's ability to meet the client's expectations. According to the analysis, this category was divided into three subheadings: making the client feel safe, gaining different perspectives, adopting a solution-focused approach, and contributing to the recognition of behavioral errors. The findings of the research were found to be consistent with other studies in the literature (Kızıldağ et al., 2012; Carr, 2012; Barker and Chang, 2013; Yıkılmaz et al., 2016; Minuchin, 2018; Kitapçioğlu and Tabur, 2024). As a result of the content analysis conducted within the scope of the research, the category of family counselor personality traits was divided into 5 subcategories. These were determined as reliable, tolerant, empathetic, objective, and patient. When the studies in the literature were examined, studies supporting the results of this research were found (Mancillas, 2006; Halinski, 2009; Spurgeon et al., 2012; Kızıldağ et al., 2012; İkiz and Totan, 2014; Owen and Dost 2022). As a result of the analyzes made within the scope of the research, the problems solved with the help of family counseling were divided into two subcategories: communication problems and generation conflict. There are different research results supporting the findings in the literature (Fenel and Weinhold, 1989; Rogge and Bradbury, 1999; Erkan et al., 2011; Noor, 2014; Algan, 2022).

ARAŞTIRMANIN ETİK İZNİ

Bu çalışmada “Yükseköğretim Kurumları Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Yönergesi” kapsamında uyulması gerektiği belirtilen tüm kurallara uyulmuştur. Yönergenin ikinci bölümü olan “Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiğine Aykırı Eylemler” başlığı altında belirtilen eylemlerden hiçbiri gerçekleştirilmemiştir.

Etik kurul izin bilgileri

Etik değerlendirmeyi yapan kurul adı: Erciyes Üniversitesi Sosyal ve Beşerî Bilimler Etik Kurulu

Etik değerlendirme kararının tarihi: 25/03/2025

Etik değerlendirme belgesi sayı numarası:147

ARAŞTIRMACILARIN KATKI ORANI

Araştırma tek yazar tarafından gerçekleştirilmiştir.

ÇATIŞMA BEYANI

Araştırmada çıkar çatışması bulunmamaktadır.